

Олійник-Дьомочко Марта Сергіївна, кандидатка політичних наук,
експертка Фондації Global Ukraine, м. Київ, Україна
e-mail: marta.domochko@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9113-5677

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ АФРИКИ

Стаття описує історичну ретроспективу та сучасний стан взаємин України з Африканськими країнами, висвітлює основні напрямки розвитку двосторонньої співпраці в контексті російсько-української війни. У роботі виокремлено ключові сфери співпраці та основних потенційних зовнішньополітичних партнерів України на Африканському континенті, досліджено інтереси Росії у співпраці з Африкою.

Ключові слова: Африка, Україна, зовнішня політика, безпека, конфлікти.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах війни Росії проти України, питання розширення та диверсифікації міжнародної співпраці стає пріоритетним для української зовнішньої політики. Особливої уваги потребує співпраця з регіонами, які раніше не були у фокусі українських дипломатичних зусиль, але мають значний потенціал, зокрема Африка. На Африканському континенті Росія активно впливає через інформаційні, політичні та економічні важелі, створюючи виклики та конкурентне середовище для інших країн.

Налагодження системного партнерства України з країнами Африки є стратегічно важливим, враховуючи зростання ролі цього регіону в глобальній економіці, його багаті природні ресурси та політичний потенціал. Поглиблення співпраці в таких сферах, як економіка, торгівля, освіта, технології та безпека, може посилити позиції України на міжнародній арені та забезпечити нові можливості для обох сторін.

Відповідно, дослідження сучасного стану, історичної динаміки та перспектив розвитку взаємин між Україною та країнами Африки стає актуальним. Це дозволяє виявити ефективні підходи до активізації двосторонньої співпраці, розробити стратегічні рекомендації для української дипломатії, а також підкреслити роль Африки як перспективного напрямку зовнішньої політики України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти розвитку взаємин України та країн Африки, поточної безпекової економічної ситуації

країн континенту, стану регіональної інтеграції досліджено у працях українських науковців і дослідників, зокрема О. Мішина, Ю. Олійника, Г. Ермана, Г. Дугінець, І. Федуна, О. Лукаш та ін. Так, у своїх працях Ю. Олійник вивчав національні інтереси України в Африці [1], О. Мішин дослідив чинники, що формують пріоритетну увагу України до Африканського континенту [2], Г. Ерман висвітлював сучасний стан відносин України та окремих країн Африки [3]. Г. Дугінець та І. Федун зосереджували свою увагу на питаннях економічної співпраці України та окремих країн Африки [4; 5], а О. Лукаш – на розвитку співпраці країн Африки з важливими гравцями міжнародних відносин [6]. З огляду на наявний в українському науковому середовищі дискурс щодо україно-африканських відносин авторка цієї статті ставить собі за мету подальше дослідження сучасного стану відносин України та Африканського континенту та перспектив їхнього розвитку.

Формулювання цілей. З огляду на вищезгадане основними цілями статті є:

1. Дослідити стан відносин України з країнами Африки та їхню трансформацію після початку повномасштабного вторгнення.
2. Визначити ключових партнерів України на Африканському континенті та окреслити найбільш перспективні сфери двосторонньої співпраці.
3. Дослідити напрямки розширення російського впливу на Африканські країни.

Виклад основного матеріалу. Африканський континент об'єднує 54 країни та 4 залежні території, сумарне ВВП яких у 2021 р. становило 1,92 трлн дол. [7]. З часу отримання незалежності у 60-х рр. XX ст. регіон характеризувався значними безпековими конфліктами, нестабільністю політичної влади, корумпованими елітами, етнічно-політичними протистояннями, економічною слабкістю, порушеннями прав людини. Проте, починаючи з 1991 р., унаслідок покращення безпекової ситуації Африка демонструє швидкі темпи зростання економіки та залучення іноземних інвестицій. Регіон має значний потенціал – економічний, людський, політичний, – з огляду на який чимало гравців міжнародних відносин налагоджують співпрацю з країнами Африки.

На території Африки містяться значні поклади корисних копалин, що створює хорошу основу для майбутнього розвитку. Зокрема, континент володіє 4,9% світових запасів нафти, 3,4% світових запасів газу [8], 18% орних земель світу, 17% світової площі лісів [9], п'ятою частиною гідроресурсів світу [10]. Основними сферами, куди спрямовано іноземні інвестиції, є діджитал та цифрові технології, телекомунікації, агробізнес, енергетика. Серед 20 країн світу, що найбільш швидко зростають, за 2024 р. 9 були африканськими [11].

Ключовою тенденцією, яка визначатиме розвиток Африки протягом наступних 30–50 років, є «молодіжний бум». Африка має високі темпи зростання населення: зрісши вдвічі з 1985 р., за прогнозами, чисельність населення Африки до 2050 р. складе 2,5 млрд людей, що вдсятеро перевищуватиме населення ЄС. Станом на зараз Африка зіштовхується з низкою викликів: напружена безпекова ситуація (Сахель, Мозамбік, ЦАР, ДРК, Південний Судан, Сомалі), бідність та безробіття населення, кліматичні зміни, продовольча безпека тощо, які зі зростанням населення ставатимуть все гострішими.

Тобто Африка, з одного боку, володіє значною кількістю ресурсів та значним економічним потенціалом, з іншого – перед нею стоять складні виклики, які своєю чергою є потенційними майбутніми сферами для міжнародної співпраці. З огляду на це регіон потребуватиме нових рішень (насамперед у соціальній та продовольчій сферах), тому зацікавлений у пошуку партнерів, які зможуть такі рішення запропонувати.

Останнє десятиліття чимало країн світу демонструють значну зовнішньополітичну увагу до Африки. Серед найбільш залучених можна виокремити: США (економічна, військова співпраця, питання м'якої безпеки), Китай (інфраструктурні, економічні аспекти), ЄС (економіка, енергетика), Туреччина (економічна, безпекова складові), Японія, країни Перської затоки [12].

Україна до 24 лютого 2022 р. демонструвала слабку зацікавленість розвитком взаємин з Африкою загалом. Співпраця більшою мірою була зосереджена на таких сферах, як сільське господарство (експорт зернових культур), машинобудування, експорт сировини, освітня галузь. Основними партнерами були Єгипет, Ефіопія, Кенія, Сенегал, ПАР та Нігерія [13]. З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію України для Києва питання активізації взаємин з Африканськими країнами постало особливо гостро, насамперед через необхідність повної ізоляції Росії – економічної та політичної – на міжнародному рівні.

Африканський континент зіштовхнувся зі значною кількістю проблем, викликаних війною: нестача продовольства, зростання цін, нестача сировини і, як наслідок, загроза зриву інфраструктурних проєктів. Хоча стартовою точкою виникнення всіх вищезгаданих труднощів став напад Росії на Україну, проте однозначного засудження Африканськими країнами Росії на міжнародних майданчиках не спостерігається.

Зокрема, якщо поглянути на позицію Африканських країн під час голосування за резолюції Генеральної Асамблеї ООН, то майже третина країн утримуються від голосування або відсутні. Зокрема, під час голосування від 23 лютого 2023 р. ситуація була такою:

1. 30 країн за – Бенін, Ботсвана, Кабо-Верде, Чад, Комори, Кот-д'Івуар, ДРК, Джибуті, Єгипет, Гамбія, Гана, Кенія, Лесото, Ліберія, Лівія, Мадагаскар,

Малаві, Мавританія, Маврикій, Марокко, Нігер, Нігерія, Південний Судан, Руанда, Сан-Томе і Принсіпі, Сейшельські Острови, Сьєрра-Леоне, Сомалі, Туніс, Замбія.

2. 15 утрималися: Алжир, Ангола, Бурунді, Зімбабве, ЦАР, Конго, Ефіопія, Габон, Гвінея, Мозамбік, Намібія, ПАР, Судан, Того, Уганда.

3. 2 проти – Еритрея та Малі.

4. 7 не голосували – Буркіна-Фасо, Камерун, Екваторіальна Гвінея, Есватіні, Гвінея-Бісау, Сенегал, Танзанія [14].

Під час голосування за резолюцію від 2 березня 2022 р. 17 країн утрималися (Алжир, Ангола, Бурунді, Екваторіальна Гвінея, Зімбабве, Конго, Мадагаскар, Малі, Мозамбік, Намібія, Південно-Африканська республіка, Південний Судан, Сенегал, Судан, Уганда, Танзанія, ЦАР), 8 – відсутні (Буркіна-Фасо, Камерун, Есватіні, Ефіопія, Гвінея, Гвінея-Бісау, Марокко, Того), 1 – проти (Еритрея) [15].

При голосуванні за резолюцію від 12 жовтня 2022 р. 19 країн утрималися (Алжир, Бурунді, ЦАР, Конго, Еритрея, Есватіні, Ефіопія, Гвінея, Лесото, Малі, Мозамбік, Намібія, Південна Африка, Південний Судан, Судан, Того, Уганда, Танзанія, Зімбабве) та 6 країн відсутні (Буркіна-Фасо, Бурунді, Камерун, Джибуті, Екваторіальна Гвінея, Сан-Томе і Принсіпі). Порівнявши ці дані, можемо зробити висновок, що ситуація залишається майже однаковою [16].

На це впливають низка факторів, серед яких: антиєвропейські, антиамериканські настрої (звинувачення західних країн у байдужості до проблем Африки та двозначному підході до конфліктів у світі), зростання впливу росії на континенті, яка проводила чимало інформаційних операцій в Африці, внутрішній контекст деяких Африканських країн. Симпатії до росії підживлює ностальгія щодо співпраці та підтримки, які надав свого часу СРСР Африканським країнам. Крім того, багато африканських країн війну Росії проти України сприймають як нову «холодну війну», коли вони отримували незалежність разом із великим викликом вибору геополітичного «патрона», чимало війн в Африці були інтернаціоналізовані через двоблокове протистояння. Тому цього разу Африканські країни прагнуть залишатися нейтральними та утримуватися від відкритої підтримки однієї чи іншої сторони.

Для України така позиція Африканських країн є не надто сприятливою, тому починаючи з 24 лютого 2022 р. українська дипломатія докладає значних зусиль для активізації відносин з Африканськими країнами. Уперше співпраця України з країнами Африки має системний підхід: зокрема, ухвалено два важливих документи – Стратегію розвитку відносин України з державами Африки від 2022 р. та Комунікаційну стратегію «Україна – держави Африки» [17], які покликані забезпечити цілісний підхід до співпраці Укра-

їни та держав Африканського континенту, з урахуванням наявних викликів та перспектив.

Основні інтереси України на Африканському континенті можна поділити на дві категорії:

1. Росія використовує Африканські країни для розірвання міжнародної ізоляції, як політичної (міністр закордонних справ РФ Сергей Лавров здійснив кілька турне Африканськими країнами з 24 лютого 2022 р., у липні 2023 р. відбувся II форум «Росія – Африка», у листопаді 2024 р. – конференція міністрів закордонних справ «Росія – Африка»), так і економічної (РФ активно вивозить корисні копалини з Африканських країн і використовує їх для фінансування війни з Україною – зокрема, за цими дослідження «Криваве золото» з лютого 2022 р. по листопад 2023 р. росія отримала 2,5 млрд дол. США через співпрацю з Малі, Суданом та ЦАР [18]. Відповідно, Україна намагається домогтися від Африканських країн підтримки на міжнародних майданчиках та одностороннього засудження дій росії, розірвання торговельних взаємин із Москвою, застосування санкцій до країни-терориста, передачу військового озброєння для України.

2. Україна зацікавлена в реалізації нових економічних проєктів, пошуку нових партнерів та нових ринків збуту, посилення своєї ролі на міжнародних майданчиках, і Африканські країни якнайкраще підпадають під цей запит.

Серед основних здобутків України у співпраці з Африканським континентом можна виокремити:

1. Інтенсифікацію політичного діалогу: 5 турне міністрів закордонних справ України Дмитра Кулеби та Андрія Сибіги Африканськими країнами (Сенегал, Гана, Кот-д'Івуар, Кенія, Нігерія, Марокко, Ефіопія, Руанда, Мозамбик, Екваторіальна Гвінея, Ліберія, ПАР, Замбія, Маврикій, Малаві, Єгипет, Ангола), телефонні розмови Президента України Володимира Зеленського з очільниками Африканських країн, зустрічі під час Генеральної Асамблеї ООН з африканськими делегаціями, візити українських міністерських та парламентських делегацій до країн Африки, візити Спеціального представника України з питань Близького Сходу та Африки Максима Субха до Африканських країн) [19]. Це дозволяє створити підґрунтя для подальших спільних економічних та політичних ініціатив.

2. Запуск ініціативи «Grain from Ukraine», що засвідчує статус України як гаранта продовольчої безпеки на континенті та надійного партнера для співпраці.

3. Нарощення дипломатичної присутності України на Африканському континенті – відкриття шести нових посольств України в країнах Африки – Гані, Ботсвані, Кот-д'Івуарі, Мавританії, Мозамбіку, ДРК та Руанді [20].

4. Участь Африканських країн у першому Глобальному саміті миру, на який приїхали представники 13 країн континенту, долучення Африканських

країн до самітів Кримської платформи. Попри невелику кількість Африканських країн, які долучаються до цих ініціатив, важливим є їхній приклад для інших держав Африки та налагодження більш тісних контактів, щоб у перспективі ці Африканські країни стали «адвокатами» України в регіональних об'єднаннях.

5. Розширення інформаційної присутності України в медіапросторі країн Африки – участь представників української влади в брифінгах для Африканських журналістів, візити делегацій журналістів з країн Африки до України, що дозволяє доносити правдиву інформацію про події.

Посилення співпраці України з країнами Африки не могло залишитися непоміченим росією, яка бачить Африку як частину свого геополітичного задуму про формування під егідою Москви блоку країн на противагу західному світові. Росія ще з розпаду СРСР поступово нарощувала свою активність в Африці, базуючись на історії співпраці Радянського Союзу з країнами континенту (найкраще це видно у випадку ПАР, де СРСР надавав підтримку борцям із режимом апартеїду та позиціонуючи себе як «друга Африки»). Росія має кілька шляхів налагодження контактів та розширення свого впливу на континенті:

1. Підтримка сумнівних режимів (Малі, Нігер, Буркіна-Фасо), недемократичних (Зімбабве, Уганда, ЦАР) шляхом надання політичних консультацій, роботи з громадською думкою через мережу афілійованих інформаційних ресурсів та громадських організацій. До цієї категорії можна також віднести допомогу з налагодженням безпекової ситуації, військовими тренуваннями та присутність найманців «Африканського корпусу» в обмін на ресурси, лояльність на міжнародних майданчиках [21].

2. Розширення економічної співпраці та реалізація спільних проєктів у гірничій, енергетичній, інфраструктурній, економічній, сільськогосподарській сферах. Серед найбільших російських компаній в Африці – «Росатом» (Гвінея, Конго, Малі, Буркіна-Фасо, Бурунді, Марокко, Єгипет), «Алроса», «Лукойл», «Роснефть», «Норголд».

3. Окремо варто виокремити військову сферу, яка найбільш пропагується у відносинах з Алжиром, Єгиптом, Угандою, Суданом; у Малі, ЦАР, Судані, Буркіна-Фасо, Нігері та Лівії діють найманці російської ПВК «Вагнер».

4. Вагому роль відіграє інформаційна складова: росія проводила низку дезінформаційних кампаній у таких країнах Африки, як Малі, Лівія, Судан, Нігерія, Нігер, Камерун, ЦАР, ДРК, Ангола, Зімбабве, Мозамбік, ПАР [22]. Крім того, росія має цілу мережу дружніх до неї ЗМІ та так званих «ботоферм» для просування потрібних меседжів через медіа та соціальні мережі. Яскравим прикладом цього є ситуація з евакуацією африканських студентів з України

наприкінці лютого 2022 р., коли з подачі росії інформаційні ресурси публікували матеріали про расизм в Україні. Основними повідомленнями, які поширюють такі ЗМІ, є звинувачування Києва у продовольчій кризі, антизахідна та антиєвропейська риторика, повідомлення про подвійні стандарти західних країн щодо українських та африканських біженців тощо.

Попри наративи російської пропаганди щодо «дружнього» підходу росії до Африки істинні інтереси Москви лежать у площині використання континенту та населеннях африканських країн для своїх цілей.

З огляду на це Україна під час втілення амбітної мети про розширення присутності на Африканському континенті зіштовхнеться з чималою протидією з боку Росії. З огляду на перспективи реалізації цього завдання варто розділити Африканські країни на три групи:

1. Дружні до України країни, які готові налагоджувати співпрацю. Серед них – Кенія, Ботсвана, Чад, Кот-д’Івуар, ДРК, Джибуті, Гана, Малаві, Марокко, Мавританія, Маврикій, Нігерія, Руанда, Туніс, Замбія. Ці країни послідовно голосують на підтримку потрібних Україні резолюцій, робили заяви із засудженням дій Росії. Наступним кроком у співпраці з ними повинно стати розширення присутності України (дипломатичної, економічної, політичної) та схиляння вищезгаданих країн до скорочення співпраці з росією та застосування санкцій.

2. Країни Африки, які прагнуть залишитися нейтральними. Серед них окремо варто виділити ПАР, Ефіопію та Єгипет – ці три африканські країни є найвпливовішими на континенті. Їхня позиція пояснюється різними чинниками: для ПАР це історичні давні зв’язки правлячої партії Африканського національного конгресу з СРСР; для Ефіопії – бізнесові відносини та криза у відносинах із західними країнами через громадянський конфлікт між урядом країни та повстанцями з регіону Тиграї (2020–2022 рр.); для Єгипту – давні політичні та економічні контакти з Росією, хоча Єгипет і голосує «за» в ООН, проте з огляду на вагу цієї країни від неї потрібна більша залученість на бік України.

3. Відверто проросійські країни – Малі (де при владі перебуває проросійська хунта) та Еритрея, які голосували «проти» в ООН, Уганда (президент якої Йовері Мусевені є симпатиком росії), ЦАР, Судан. Налагоджувати відносини з цими країнами буде вкрай складно. Але варто зазначити, що позиція офіційної влади не завжди дорівнює позиції населення країни: попри проросійську позицію Уганди головний опозиційний політик країни Бобі Вайн підтримує Україну, відвідував її восени 2022 р. та стверджує, що більшість населення Уганди саме на боці України. Цікавим є випадок Мадагаскару, де при владі перебуває проросійський президент: під час двох останніх резо-

люцій Мадагаскар голосував на підтримку України, унаслідок чого міністра закордонних справ країни було усунуто з посади після першого голосування. Випадком, який підтверджує, що працювати потрібно продовжувати навіть з цією групою країн, є Ангола, що здавна вважалася проросійською країною, проте після активізації контактів з Україною поступово змінює свою позицію.

Ключовим моментом для просування української діяльності в Африці є підкреслення відмінності російського та українського підходів: перша з них намагається використати Африканський континент, загортаючи цей намір в обгортку «дружньої співпраці», тоді як Україна має намір побудувати рівну кооперацію з Африканськими країнами, які отримують вигоду від залучення.

Україна може постати для Африки як унікальний партнер: через зовнішню політику Африканських країн червоною ниткою проходить пріоритет уникнення тренду неокolonіалізму. Україна в цьому плані є ідеальним союзником саме через те, що вона ніколи не вела загарбницької політики та не поневолювала інші народи. Україна, як і Африканські країни, страждає від недовіри міжнародних інституцій, мала доволі складне історичне минуле, володіє значним потенціалом та прагне його реалізувати. Саме ця історична схожість стає стартовою точкою для розширення двосторонньої співпраці: якщо ми поглянемо на основні виклики, що стоять перед Африканським континентом, – безробіття, продовольча безпека, енергетика, кліматичні зміни, безпекова нестабільність – можемо побачити, що майже по всіх цих напрямках Україна має що запропонувати країнам континенту. Серед сфер кооперації, що мають найбільший потенціал, можна виокремити:

- сільське господарство і продовольчу безпеку. Це експорт не лише зернових, але й сільськогосподарської техніки, добрив, систем зрошення, кооперація з нашими спеціалістами щодо культивування тих чи інших рослин;

- гірничо-видобувна сфера, яка зараз розвиватиметься в Африці, оскільки на ринку Європи з'явився вільний від росії простір. Тут Україна може допомогти як з більшою розробкою родовищ, так і з побудовою нових інфраструктурних, транспортних об'єктів, технікою для цих процесів;

- машинобудування і транспорт загалом, що включає і вантажні авіа-перевезення, безпосереднє спільне виробництво машин для подальшої їх експлуатації та продажу в Африці (зокрема це дозволить зменшити проблему безробіття в Африканських країнах), обслуговування техніки, суднобудівництво;

- безпекова сфера. Чимало Африканських країн потерпає від безпекової нестабільності, терористичної активності. У цьому контексті йдеться не лише про зброю, але й про передачу самого досвіду ведення війни, оновлення

та модернізація озброєння, Україна вже має досвід реалізації таких проєктів, зокрема в Ефіопії;

– енергетика, як звичайна, так і відновлювана. Україна, як і Африканські країни, шукає способів для більш екологічного ведення промисловості, а Африканський континент має найбільший у світі потенціал до впровадження зеленої енергетики через свої природні умови;

– ІТ, масштабування українських стартапів, їхній вихід на ринок Африки. Це може стосуватися як рішень для освіти, торгівлі, необанкінгу, так і державних ініціатив – зокрема платформи для експорту «Nazovni» та порталу послуг «Дія»;

– освітня галузь: українські університети користуються значною популярністю серед африканських студентів. Тут ідеться не лише про налагодження міжуніверситетських зв'язків, але й про відкриття філій українських закладів освіти в африканських країнах.

Для реалізації цього потрібні три передумови: посилення присутності України на континенті у вигляді добре вкомплектованих дипломатичних установ; зростання медійної присутності України; запровадження всеохопного підходу до просування українських інтересів, синергія зусиль дипломатичних представництв, українських організацій, дружніх африканських організацій, колишніх випускників українських університетів, культурних осередків задля промоції України в Африці.

Лише залучаючи всіх цих акторів, налагоджуючи двосторонню економічно вигідну співпрацю та поступально нарощуючи свою присутність, Україна матиме змогу залучити Африканські країни на свій бік та заручитися їхньою підтримкою.

Висновки.

1. На сучасному етапі чимало провідних гравців міжнародних відносин демонструють зацікавлення в розвитку співпраці з Африканським континентом, який володіє значним природним та людським потенціалом. Крім того, країни Африки зіштовхуються зі значними викликами і перебувають у пошуку рішень та реакцій на них, тому для них затребуваними є партнери, з якими можна налагоджувати рівну та взаємовигідну співпрацю.

2. Відносини України та Африканських країн можна поділити на два періоди: з 1991 р. і до 24 лютого 2022 р. та після початку повномасштабного вторгнення росії. Перший із них характеризується слабкими темпами співпраці, малою кількістю українських дипломатичних представництв та орієнтованістю здебільшого на експорт сировини та зернових культур до Африки. Після 24 лютого 2022 р. Україна змінює свій підхід до Африканських країн

із метою розширення двосторонньої кооперації та залучення на свій бік країн континенту: збільшилася кількість політичних контактів, здійснюється закладення підвалин для подальших економічних, цифрових, інфраструктурних проєктів, Україна збільшує свою медійну та дипломатичну присутність на континенті.

3. Російський вплив у країнах Африки базується на трьох основних моментах: привласненні спадщини Радянського Союзу та спекулюванні в цьому аспекті з боку російських владних представників, військовій співпраці та узе-леженні від росії недемократичних африканських режимів в обмін на золото та політичну лояльність, пропаганді та поширенні дезінформації з метою формування прихильності до росії та розхитування внутрішньої ситуації в країнах Африки.

4. Україна є унікальним партнером для Африки, адже прагне розвивати взаємовигідну співпрацю, для якої найбільш перспективними сферами є: сільське господарство, енергетика, безпекова сфера, освіта, диджитал-трансформації, машинобудування, гірничовидобувна сфера. Для реалізації цього потрібним є нарощення присутності фізичної та медійної України в Африці, залучення широкого кола гравців: дипломатів, культурних та освітніх діячів, колишніх випускників, представників громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник Ю., Олійник-Дьомочко М., Максимов А. Вплив діяльності ПВК «Вагнер» на держави Африки: наслідки для України / Центр міжнар. безпеки. *Зовнішня політика України* : аналіт. портал. 2023. URL: <https://analytics.intsecurity.org/wagner-group-africa> (дата звернення: 19.11.2024).
2. Мішин О. Африка як пріоритетний напрям зовнішньої політики України. *Україна дипломатична*. 2021. №22. С. 651–668.
3. Ерман Г. Недооцінена. Як Африка може врятувати майбутнє України. *BBC News Україна*. 2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52988666> (дата звернення: 23.01.2025).
4. Дугінець Г., Омран Х. Торговельні відносини України з країнами Близького Сходу та Північної Африки. *Журнал європейської економіки*. 2023. № 21. С. 482–498.
5. Федун І., Олейніков Ю., Сепічева О. Торговельне співробітництво України з країнами Північної Африки. *Економіка та суспільство*. 2022. №46. С. 215–222.
6. Лукаш О. Індія – Африка: новий формат відносин у XXI ст. *Глобальні трансформаційні процеси в країнах світової периферії (регіон Субсахарської Африки): виклики та можливості для України* : матеріали міжнар. наук. конф. (м. Київ, 16 черв. 2016 р.). Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. С. 27–31.

7. The World Bank Data: GDP. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> (дата звернення: 17.03.2023).
8. Katsouris C. Africa's oil and gas potential. *Energy Intelligence*. 2011. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Africa/161111katsouris.pdf> (дата звернення: 15.10.2024).
9. Persson R. Forest Resources of Africa: An Approach to International Forest Resource Appraisals. Part II: Regional analyses. *Institutionen For Skogstaxering / Department Of Forest Survey: Research Notes*. 1977. Вип. 22. URL: https://foris.fao.org/static/data/fra2010/ForestResourcesofAfrica_Part2.pdf (дата звернення: 17.12.2024).
10. Lyddon C. Sub-Saharan Africa falling short in grain production. *World Grain*. 2018. URL: <https://www.world-grain.com/articles/10887-sub-saharan-africa-falling-short-in-grain-production> (дата звернення: 15.10.2024).
11. Usman Z. 9 of the 20 fastest-growing economies worldwide in 2024 will be in Africa. *Carnegie Endowment for International Peace*. 2024. URL: <https://carnegieendowment.org/carnegie-africa-program-newsletter/9-of-the-20-fastest-growing-economies-worldwide-in-2024-will-be-in-africa?lang=en> (дата звернення: 28.11.2024).
12. Obadare E. New scramble for Africa. *Council on Foreign Relations*. 2023. URL: <https://www.cfr.org/blog/new-scramble-africa> (дата звернення: 11.12.2024).
13. Бобровицький А., Колосова В., Ус І. Забезпечення економічних інтересів України у відносинах з країнами Субсахарської Африки : аналіт. доп. / Нац. ін-т стратег. досліджень. 2021. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_16_2021.pdf (дата звернення: 28.11.2024).
14. UN General Assembly calls for immediate end to war in Ukraine. *UN News*. 2023. URL: <https://news.un.org/en/story/2023/02/1133847> (дата звернення: 19.11.2024).
15. General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine. *UN News*. 2022. URL: <https://press.un.org/en/2022/ga12407.doc.htm> (дата звернення: 19.11.2024).
16. Ukraine: UN General Assembly demands Russia reverse course on “attempted illegal annexation”. *UN News*. 2023. URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129492> (дата звернення: 19.11.2024).
17. Комунікаційна стратегія Україна – країни Африки. 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/strategiya-afrika-1.pdf> (дата звернення: 19.11.2024).
18. Berlin J., Clement D., Elufisan L. The Blood Gold Report. *21 Democracy*. 2023. URL: <https://bloodgoldreport.com/wp-content/uploads/2023/12/The-Blood-Gold-Report-2023-December.pdf> (дата звернення: 22.11.2024).
19. Здобутки МЗС України на африканському напрямі у 2022 році. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/PRESS/mfa-digest-2022.pdf> (дата звернення: 17.12.2023).
20. Розуміючи роль і вплив Африканського континенту, Україна відкриває нові польсьства в Африці / Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 2024. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/253778.html> (дата звернення: 17.12.2023).

21. Mohamedou K. The Wagner Group, Russia's Foreign Policy and Sub-Saharan Africa. *Geneva Centre for Security Policy*. 2024. URL: <https://www.gcsp.ch/sites/default/files/2024-12/geneva-paper-32-2024.pdf> (дата звернення: 19.11.2024).
22. Mapping Disinformation in Africa. *Africa Center for Strategic Studies*. 2024. URL: <https://africacenter.org/spotlight/mapping-a-surge-of-disinformation-in-africa/> (дата звернення: 19.11.2024).

REFERENCES

1. Oliinyk, Yu., Oliinyk-Domochko, M., Maksymov, A. (2023). Vplyv dilnosti PVK «Vahner» na derzhavy Afryky: naslidky dla Ukrainy. *International Security Analytics*. URL: <https://analytics.intsecurity.org/wagner-group-africa> [in Ukrainian].
2. Mishyn, O. (2021). Afryka yak priorityetnyi napriam zovnishnoi polityky Ukrainy. *Ukraina dyplomatychna – Diplomatic Ukraine*, 22, 651–668 [in Ukrainian].
3. Erman, H. (2019). Nedoostinena. Yak Afryka mozhe vriatuvaty maibutnie Ukrainy. *BBC News Ukraina*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52988666> [in Ukrainian].
4. Duhinets, H., Omran, Kh. (2023). Torhovelni vidnosyny Ukrainy z krainamy Blyzkooho Skhodu ta Pivnichnoi Afryky. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky – Journal of European Economy*, 21, 482–498 [in Ukrainian].
5. Fedun, I., Oleinikov, Yu., Siepicheva, O. (2022). Torhovelne spivrobitnytstvo Ukrainy z krainamy Pivnichnoi Afryky. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 46, 215–222 [in Ukrainian].
6. Lukash, O. (2016). Indiiia – Afryka: novyi format vidnosyn XXI st. *Hlobalni transformatsiini protsesy v krainakh svitovoi peryferii (rehion Subsakharskoi Afryky)*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/822/> [in Ukrainian].
7. The World Bank Data: GDP. (2023). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> (дата звернення: 17.03.2023).
8. Katsouris, C. (2011). Africa's oil and gas potential. *Energy Intelligence*. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Africa/161111katsouris.pdf>.
9. Persson, R. (1977). Forest Resources of Africa: An Approach to International Forest Resource Appraisals. *Institutionen For Skogstaxering*. URL: https://foris.fao.org/static/data/fra2010/ForestResourcesofAfrica_Part2.pdf.
10. Lyddon, C. (2018). Sub-Saharan Africa falling short in grain production. *World Grain*. URL: <https://www.world-grain.com/articles/10887-sub-saharan-africa-falling-short-in-grain-production>.
11. Usman, Z. (2024). 9 of the 20 fastest-growing economies worldwide in 2024 will be in Africa. *Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://>

- carnegieendowment.org/carnegie-africa-program-newsletter/9-of-the-20-fastest-growing-economies-worldwide-in-2024-will-be-in-africa?lang=en.
12. Obadare, E. (2023). New scramble for Africa. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/blog/new-scramble-africa>.
 13. Bobrovytskyi, A., Kolosova, V., Us, I. (2021). Zabezpechennia ekonomichnykh interesiv Ukrainy u vidnosynakh z krainamy Subsakharskoi Afryky: analit. dop. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Science*. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_16_2021.pdf [in Ukrainian].
 14. UN Press Service (2023). UN General Assembly calls for immediate end to war in Ukraine. URL: <https://news.un.org/en/story/2023/02/1133847>.
 15. UN Press Service (2022). General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine. URL: <https://press.un.org/en/2022/ga12407.doc.htm>.
 16. UN Press Service (2022). Ukraine: UN General Assembly demands Russia reverse course on “attempted illegal annexation”. URL: <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129492>.
 17. Komunikatsiina stratehiia Ukraina – krainy Afryky (2023). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/strategiya-afrika-1.pdf> [in Ukrainian].
 18. Berlin, J., Clement, D., Elufisan, L. (2023). The Blood Gold Report. *21 Democracy*. URL: <https://bloodgoldreport.com/wp-content/uploads/2023/12/The-Blood-Gold-Report-2023-December.pdf>.
 19. Zdobutky MZS Ukrainy na afrykanskomu napriami u 2022. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/PRESS/mfa-digest-2022.pdf> [in Ukrainian].
 20. Pres-sluzhba Verkhovnoi Rady Ukrainy (2024). Rozumiuchy rol i vplyv Afrykanskooho kontynentu, Ukraina vidkryvaie novi posolstva v Afrytsi. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/253778.html> [in Ukrainian].
 21. Mohamedou, K. (2024). The Wagner Group, Russia’s Foreign Policy and Sub-Saharan Africa. *Geneva Centre for Security Policy*. URL: <https://www.gcsp.ch/sites/default/files/2024-12/geneva-paper-32-2024.pdf>
 22. Africa Center for Strategic Studies (2024). Mapping Disinformation in Africa. URL: <https://africacenter.org/spotlight/mapping-a-surge-of-disinformation-in-africa/>.

Oliynyk-Domochko Marta Serhiivna, Ph. D in Political Sciences, Analyst of the Global Ukraine Foundation, Kyiv, Ukraine.

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR COOPERATION DEVELOPMENT BETWEEN UKRAINE AND AFRICAN COUNTRIES

This article describes the historical retrospective and current state of relations between Ukraine and African countries, highlights the main directions of development of bilateral

cooperation in the context of the Russian-Ukrainian war. The work identifies key areas of cooperation and the main potential foreign policy partners of Ukraine on the African continent, Russian interests in cooperation with Africa.

Keywords: *Africa, Ukraine, foreign policy, security, conflicts.*

